

УДК: 378.22.012/.015:63

Ольга Ткаченко

**ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАГІСТРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ**

Стаття присвячена проблемі підготовки магістрів з агрономії до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі аграрного профілю. Подано психолого-педагогічні характеристики професійної підготовки фахівців-аграріїв. Обґрунтовано значення щодо оволодіння магістрами аграрного профілю професійно-педагогічними знаннями, навичками та вмінням, що сприятиме професійному й особистісному зростанню, побудові індивідуальної освітньої траєкторії, вільного вибору власного професійно-педагогічного зростання.

***Ключові слова:** магістр, професійно-педагогічна підготовка, вищий навчальний заклад аграрного профілю.*

Ольга Ткаченко

**ПРОБЛЕМА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
ПОДГОТОВКИ МАГИСТРОВ АГРАРНОГО ПРОФИЛЯ В
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ**

Статья посвящена проблеме подготовки магистров по агрономии к профессионально-педагогической деятельности в высшем учебном заведении аграрного профиля. При ее исследовании раскрыто понимание сущности данного понятия и определена ее роль в будущей указанной деятельности магистра-агрария. Также, рассматривая проблему исследования, изучено законодательную базу и проанализирована психолого-педагогическая литература профессионально-педагогической подготовки магистров в высших учебных заведениях Украины, в которых отмечено различную

трактовку понятий «профессионально-педагогическая подготовка» и «магистр». Освещены концепции ученых подготовки магистров аграрного образования. Представлены психолого-педагогические характеристики профессиональной подготовки специалистов-аграриев. В обосновании данного вопроса, уделялось внимание по эффективности овладения магистрами аграрного профиля профессионально-педагогическими знаниями, навыками и умением использовать их в будущей преподавательской деятельности, что в свою очередь будет способствовать профессиональному и личностному росту, построению индивидуальной образовательной траектории, свободного выбора собственного профессионально-педагогического роста.

***Ключевые слова:** магистр, профессионально-педагогическая подготовка, высшее учебное заведение аграрного профиля.*

Olga Tkachenko

**PROBLEMS OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL
TRAINING MASTERS AGRARIAN STRUCTURE IN THE
PEDAGOGICAL THEORY**

The article is devoted to the Master in agronomy in professional and educational activities in higher education agrarian. During her study revealed understanding of the essence of the concept and to determine its role in the future activities of the said master-farmers. Also, considering the problem of research, we studied the legal framework and analyzed psychological and pedagogical literature is professional-pedagogical preparation of masters in higher educational institutions of Ukraine, which marked a different interpretation of the concepts of "professional pedagogical training" and "master". Illuminated concepts by scientists of master of agricultural education. Presents psychological and pedagogical features of professional training of specialists-agrarians. In support of this issue, attention was paid to performance

mastery of Masters agrarian professional teaching knowledge, skills and ability to use them in future teaching, which in turn will contribute to the professional and personal growth, building an individual educational trajectory, the free choice of their own Professional Education growth.

***Key words:** master's degree, vocational teacher training, higher education agrarian.*

Постановка проблеми. Прогресивний соціально-економічний розвиток країн визначально залежить від того, наскільки своєчасно і безпомилково встановлені світові тенденції і напрями світового розвитку, як повно й адекватно вони враховуються, а також наполегливо, грамотно і враховуються при розробці та реалізації відповідних національних стратегій [1].

Нестабільність соціально-економічної сфери України вимагає трансформації у всіх галузях виробництва. Значною мірою це стосується аграрної промисловості, ефективність функціонування якої забезпечує вирішення проблем якісних продуктів харчування, екології, захисту навколишнього середовища, розвитку сільської місцевості. За таких умов підвищення ефективності професійної підготовки фахівців аграрної галузі є одним із пріоритетних завдань системи вищої сільськогосподарської освіти. Враховуючи проблемність цього питання, одним із важливих завдань професійного навчання є підготовка професіонала з цілісною системою знань та вмінь, конкурентоспроможного фахівця аграрного профілю, готового до професійного зростання і самореалізації у сучасних економічно розвинених умовах.

Підготувати кваліфікованого працівника сільського господарства може викладач, який має високу робітничу кваліфікацію, обізнаний з новітніми виробничими та педагогічними технологіями і вміло використовує їх у навчально-виробничому процесі. Відповідно вимагає

перебудови процес навчання у вищому навчальному закладі аграрного профілю, який би став основою формування педагогічної і професійної діяльності по підготовці й вихованню магістрів-аграріїв і сприяв би підвищенню рівня їх культури, розширенню кругозору, умінню творчо відноситися до своєї праці [2].

Аналіз попередніх досліджень. Важливе значення для дослідження професійно-педагогічної підготовки магістрів аграрного профілю мають праці з: філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Кудін, В. Лутай, В. Огнев'юк); вивчення педагогічних умов у процесі навчання агрономів-магістрів вищих аграрних навчальних закладах (О. Тепла, С. Якубовська, Т. Кристопчук, А. Галєєва, А. Зуєва, К. Ковальова та ін.); психолого-педагогічної підготовки педагогів, магістрів-викладачів (В. Луговий, Н. Ничкало, Л. Пуховська, М. Степко З. Удич, О. Щербак, Н. Якса та ін.); формування педагогічної компетентності магістрів аграрних спеціальностей (Л. Барановська, Т. Маслова, Л. Вікторова, Н. Бурмакіна, П. Пахотіна, С. Вітер та ін.). Незважаючи на широкий спектр досліджень з проблем професійної підготовки магістрів вищих навчальних закладів, залишається відкритим питання щодо майбутньої професійно-педагогічної підготовки магістрів аграрного профілю.

Мета дослідження. Метою статті є здійснення теоретичного аналізу сучасних досліджень з проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів у вищих навчальних закладах аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх магістрів у вищих навчальних закладах аграрного профілю базується на ключових постулатах законів України «Про освіту» (1996), «Про професійно-технічну освіту» (1998), «Про вищу освіту» (2002), «Про вищу освіту» (2014), а також Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) (1993), Національній доктрині розвитку освіти (2002), Концепції організації підготовки магістрів (2010), Положеннях

«Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) та інших нормативних документах.

Згідно законодавчої бази та сучасних соціально-економічних і суспільно-політичних умов, які склалися в Україні, є необхідністю кардинальних перетворень у підходах до професійно-педагогічної підготовки фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Магістр освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особистості, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра або спеціаліста здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання достатні для виконання завдань та обов'язків інноваційного характеру. Магістерський освітній ступінь, здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми: за освітньо-професійною чи за освітньо-науковою. Підготовка магістра здійснюється за обсягом освітньо-професійної програми, яка становить 90-120 кредитів ЄКТС, в той час як обсяг освітньо-наукової програми 120 кредитів ЄКТС. Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра. Однією із основних складових освітньої програми є професійно-педагогічна підготовка майбутнього фахівця зазначеного ступеня освіти.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє констатувати, що поняття «професійно-педагогічна підготовка» трактується науковцями по-різному: систематичний процес формування професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності [7]; як складна психолого-педагогічна система зі специфічним змістом, наявністю структурних елементів, формами відношень, особливостями навчального процесу, специфічними для певного фаху знаннями, вміннями та навичками [4]; як підсистема професійної підготовки фахівців, праця

яких пов'язана з людським фактором і передбачає сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання роботи в певних сферах діяльності; як цілісність освіти, яка складається зі взаємопов'язаних компонентів: мети навчання, змісту освіти, мотивів навчання, діяльності викладачів і студентів, технології і результату навчання [9], як організований, систематичний та цілеспрямований процес формування та розвитку професійно-педагогічних знань, умінь, навичок, якостей студента, необхідних йому для успішної реалізації майбутньої професійно-педагогічної діяльності [5]. Незважаючи на різні трактування сутності поняття «професійно-педагогічна підготовка», спільною думкою науковців є те, що майбутній фахівець – випускник вищого навчального закладу, отримавши професійно-педагогічну підготовку, повинен володіти знаннями, вміннями та навичками, які дозволять у перспективі професійно виконувати як фахову так і педагогічну роботу у певній сфері діяльності.

Важливим напрямом професійно-педагогічної підготовки є підготовка магістрів аграрного профілю. А результативною вона буде, якщо здійснюватиметься за умови ефективної навчальної, навчально-педагогічної діяльності із запровадженням у систему підготовки майбутнього фахівця-аграрія інтегрованих знань агрономічних і педагогічних. На переконання О. Левчука майбутній фахівець-аграрій повинен уміти раціонально синтезувати професійно-педагогічні та агрономічні знання, трансформувати фахову інформацію в педагогічну систему, володіти творчим професійно-педагогічним мисленням. Це можна вирішити при умові розвитку у магістра аграрного профілю проєктувальних, аналітичних умінь уже на початкових етапах його навчання у вузі, які пов'язані зі здатністю добирати, структурувати науково-агрономічну інформацію у зміст навчального предмета, обирати оптимальні рішення для досягнення очікуваних результатів. У свою чергу,

чим більша інтеграційна система, більш синтетичною є її структура, тим довше вона буде функціонувати і широко застосовуватися [3].

О. Ляска досліджуючи проблему професійно-педагогічної підготовки інженерів-педагогів в аграрному вузі наголошує, що вона буде ефективною за умови оволодіння студентами змістом окремих навчальних предметів, відображення якого у свідомості останніх має, здебільшого, дискретний характер. А система професійно-педагогічної підготовки, на переконання автора, повинна бути цілісною, взаємообумовленою попереднім етапом навчання і визначальною для наступного, зв'язаною з кожною педагогічною та агрономічною дією, конструктивною для теорії і практики [5].

Аналізуючи особливості професійно-педагогічної підготовки інженерів-педагогів в аграрному вузі, В. Мозговий підкреслює посилення значущості їх готовності до здійснення означеної діяльності, яка передбачає динамічний стан особистості спрямований на реалізацію професійних здібностей, нахилів, уподобань в структурі професійно-педагогічної діяльності. Це зумовлено на думку, дослідника завдяки наскрізній професіоналізації процесу формування готовності до педагогічної діяльності майбутніх інженерів-педагогів аграрного профілю, який набуває логічності, послідовності та системності [6].

С. Толочко аналізуючи проблеми професійної підготовки викладачів спеціальних дисциплін вищих аграрних навчальних закладів, стверджує про наявність суперечностей між вимогами суспільства до висококваліфікованих викладачів вищих аграрних навчальних закладів та недостатнім рівнем їхньої професійно-педагогічної підготовки. Саме тому, як підкреслює дослідниця, важливого значення має означена підготовка у процесі якої здійснюється формування методичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих аграрних навчальних закладів [8].

Неменш важливу роль у професійно-педагогічній підготовці майбутніх фахівців-аграріїв, за слушним твердженням С. Штангей відіграє компетентнісний підхід, який спрямовує педагогічний процес «на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, результатом якого буде сформована загальна компетентність, що є сукупністю ключових компетенцій як інтегрованої характеристики особистості, яка формується у процесі навчання (знання, уміння, ставлення, досвід діяльності, поведінкова модель особистості)». Науковець довела, що застосування означеного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, оновлюючи її зміст, методи, технології. Сформовані на цих засадах компетентності передбачають: здатність особистості сприймати і задовольняти індивідуальні та соціальні потреби; наявність необхідного для цього комплексу уявлень, цінностей, професійних знань, умінь, навичок, досвіду» [10].

Аналіз вище зазначеного та осмислення наукових поглядів щодо сутності професійно-педагогічної підготовки магістрів аграрного профілю дозволяє стверджувати, що вона є важливою складовою їхньої професійної підготовки. Це в свою чергу, уможлиблює ефективність оволодіння студентами професійно-педагогічними знаннями і навичками та вмінням використовувати їх у викладацькій діяльності, сприяє професійному й особистісному зростанню, побудові індивідуальної освітньої траєкторії, вільного вибору власного професійно-педагогічного зростання. Відповідно вимагає обґрунтування змісту і структури професійно-педагогічної підготовки магістрів аграрного профілю, що буде подальшим предметом нашого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти / В.Ю. Биков / Інформаційно-комунікаційні

технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-конф.: [в 2ч.]. Ч. 1. – Львів: ЛДУ БЖД, 2012. – С. 14–26.

2. Кулько В. А. Сутність і структура готовності майбутніх аграріїв до професійної діяльності. Вісник Запорізького національного університету. Педагогіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/80/14061-sutnist-i-struktura-gotovnosti-majbutnix-agrariiv-do-profesijnoi-diyalnosti.html/> Загол. з екрану. – Мова укр.

3. Левчук О.В. Інтеграція як необхідна умова сучасної підготовки майбутнього фахівця агропромислового комплексу / О.В. Левчук // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. – Вип. 18. – Вінниця: «Діло» ТМ, 2006. – С. 147–156.

4. Лігоцький А.О. Стратегія розвитку професійної освіти в Україні / А.О. Лігоцький // Вища освіта України: навч.-метод. реком. – К.: АПН України, 2014. – С. 48.

5. Ляска О.П. Професійно-педагогічна підготовка інженерів-педагогів в аграрному вузі / О.П. Ляска; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fjournals.uran.ua%2Findex.php%2F23074507%2Farticle%2Fdownload%2F36852%2F33076&name=33076&lang=uk&c=5650a47b00d0&page=1> / Загол. з екрану. – Мова укр.

6. Мозговий В.Л. Професійно-педагогічна готовність інженерів-педагогів аграрного профілю: теоретичний аспект / В.Л. Мозговий // Проблеми фахової підготовки інженерів-педагогів спец. «Професійне навчання»: зб. статей II Всеукр. наук.-практ. конф., 23–24 листопада 2006 р., м. Херсон / Херсонський державний університет. – Херсон, 2007. – Вип. 45. – С. 317–321.

7. Павлик О.Б. Формування навичок ділової комунікації у студентів на сучасному етапі розвитку освіти / О.Б. Павлик // «Вісник»: зб. наук. праць Хмельницького державного університету. – Хмельницький, 2004. – С. 48–51.

8. Толочко С.В. Етапи та рівні сформованості методичної компетенції викладачів спеціальних дисциплін вищих аграрних навчальних закладів / С.В. Толочко // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки[Текст]: науковий журнал. № 5 / Міністерство освіти і науки України, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя; Гол. ред. Є.І. Коваленко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – С. 39–44.

9. Троцько Г.В. Теоретичні питання формування професійно-педагогічної готовності майбутнього вчителя / Г.В. Троцько // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002: зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина 1. – Харків: «ОВС», 2002. – С. 200–209.

10. Штангей С.В. Професійна підготовка майбутніх агрономів на засадах компетентнісного підходу: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С.В. Штангей. – Київ, 2012. – 20 с.